

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 10.

V Celovcu 17. junija 1869.

Leto I.

Sin kmečkega cesarja.

(Povest iz XVI. stoletja; spisal J. Jurčič.)

XII. Čudna ciganka.

(Konec)

Po vsej pravici trdijó, da je bil prednamski svet naših očetov sploh bolj veren in pobožen kakor današnji. Ravno tako res je pa, da so bili ti naši dedje, ker menj podučeni in omikani kot mi, globlje zakopani v praznih verah in vražah, česar jim nikakor ne moremo šteti na dobro in koristno.

Nespametna prorokovanja o srečni in nesrečni prihodnosti so bila, ne samo med prostim ljudstvom, kakor je to žalibog še današnji dan, temuč tudi med višini stanovi navadna in verovalo se je tacim abotnijam.

Nič čudnega torej ni bilo, ko je popoldne po gradu zvedelo se, da je prišla ciganka, ki zna prorokovati.

Bila je ta ciganka kaj nenavadne postave: široka čez pleča, nekako možatega obraza, neróдне hoje za svojo obleko in ostrizenih rujavih las.

Ustavila se je najprvo na dvorišču, kjer so jej pijani kmetje piti ponujali. Pila je bolj, kakor navadno ženske pijo, potem kmetom na tihoma prorokovala, da ta gospod, ki danes svatuje, ne bo dolgo na Šrajbarskem turnu, ker je sin Jošta Turna. To je bilo možakom po volji, in dasi ravno si ni upal nobeden besedice spregovoriti, boje se, da bi ga kdo slišal, namežikovali so si vendar pomenljivo.

Hlapci so poklicali ciganko k sebi.

Med temi je bil tudi vlaški Peter. Debelo gleda čudno oblečeno baburo. Naenkrat pa se obrne od nje proč. Spoznal jo je.

Več hlapcev jej je pomolilo roko, da je iz črt na dlani prorokovala. Vsacemu je bilo veliko dobrega namenjenga.

Naposled pride vrsta do Vlaha Petra.

Ciganka gleda v njegovo dlan in pravi, da ima ta Peter čudno osodo, ktere ne sme očitno povedati. Stopita tedaj malo v stran. Ciganka vzame Petrovo roko in kakor bi mu prorokovala pravi mu tiho: „Jaz sem Kosoman. Vpijani hlapce, kolikor moreš. Pridi za menoj, kedar pojdem iz grada. Počakam te v grmovji za zidom. Plačilo boš imel veliko.“

Drugi so s hrupom in krikom hoteli zvedeti od Petra, kaj mu je ciganka povedala. Ta se je tiho vsedel, namišljena ciganka, ali bolj prav preoblečen Kosoman, pak je šel v gosposko sobo, kamor je bil klican, da bi novozaročencema prorokoval veliko in dobro srečo.

Pač se je morda srce treslo v prsih predrznega moža, ki je v svojo smrtno nevarnost stopil med svoje pragaujalce, sam, neboróžen, v okornem ženskem oblačilu.

Oko mu je zaplamtelo, ko je tu videl bogato obloženo mizo, izbrana jedila in vino v dragocenih posodah in

si je morda mislil: vsega tega drugi ljudje, ki bolj delajo in molijo, ko vi, — nimajo. —

„Kaj stojiš, baba! Povedi koliko vnukov bomo imeli,“ pravi stari baron Jošt Turen.

Nekako boječe se nevesta od ciganke k svojemu mlademu možu obrne in pravi:

„Meni je ta ženska zoperna. Nočem da bi mi prorokovala. Naj gre.“

To sliši njen oče in kakor je bil svojeglav in bi bil radovednim svatom v tem hipu rad vstregel, pravi:

„Ne bodi neumna, pokaži babi roko.“

Helena zmaje z glavo.

Ženinov oče, ki ni hotel, da bi jo silili, pravi:

„Saj ciganka tudi tako vé. Povej, baba, koliko hrabrih sinov in lepih hčer bo na Šrajbarskem turnu?“

„Še veliko!“ odgovori preoblečen Kosoman:

„To brez tebe vemo. Ali, koliko mojih vnukov?“ vpraša baron jezno.

„Nobenega!“ zakriči Kosoman tako divje, da so se vsi prestrašili.

„Vrzite babo ven,“ vpije hišni gospodar.

Toda Kosoman se je bil koj obrnil in zginil. Trenotek pozneji ga ni bilo v gradu.

Skalil je bil svatom vse veselje. Vsacemu izmed njih je bila strahovita ciganka s povzdignjenim prstom in grozno preroško besedo pred očmi. Da-si ravno so si nekteri prizadevali družbo zopet v veselje pripraviti in razložiti si, da ciganka ne vé ničesa, bilo je vendar kakor bi bil hudoben dub tu vsako radost prepodil in sobo z zrãkom napolnil, ki je vsacemu nekako srce težil.

Proti večeru so se nekteri daljni svatje jeli odpravljati in so tudi odšli. Kar jih je ostalo, prijeli so se, to se ve da le moški, prav dobro vina, katero jim je glave omotilo in je zopet razvedrilo. Nekteri so se bili božjega daru tako nalezli, da so morali družčino popustiti in postelje iskati, kjer so trdno pospali, ne vedoči za nevarni oblak, ki se je nad njimi vedno bolj razpenjal.

XIII. Pred gradom.

Ne daleč od obzidja grajskega je za grmovjem znak ležal Kosoman. Več ni bil opravljen, kakor stara ciganka, vrgel je bil te cunje preč in je bil v navadni obleki, z mecem in nožem oborožen.

Noč se je bila storila, brezštevilne zvezde so bliščale na jasnem prijaznem nebu. V prsih Ilijevega sina pak ni bilo jasno. Njegov krvavi namen, kterega je že toliko časa nosil s seboj v prsih, namreč maščevati očetovo strašno smrt na poglavitnem njegovem sodniku, — ta namen se je imel nocoj izvršiti. Pač se je mlademu možu od znotraj še vest oglašala in beseda božja na misel silila mu, ki pravi: maščevanje je moje, ne išči si sam pravice! Ali vajen je bil teh misli. Kakor je živel v divji natori, v stmi gori, med sirovimi pajdaši, tako je bil sam postal čedalje bolj neobčutljiv za vse, razen za maščevanje. Ljubil je nekđaj svojega očeta, kakor ga

kak sin ljubiti more. Ko ga je izgubil, ko je slišal, kako grozovito smrt je storil, spremenila se je vsa njegova ljubezen do očeta v neizmerno, ognjeno sovraštvo do tistih, ki so mu očeta vzeli.

Tako se iz lepe čednosti rodi pregreha, tako iz dobrih tal zraste slabo seme.

Kosoman je tedaj tu čakal podkupljenega grajskega hlapca Vlaha Petra. Dolgo ga ni, kaj je to! Mesec že vzhaja izza gozda. Čas je.

Vendar enkrat. Zasliši tibe stopinje in spozna Vlaha, ki skrbno oziraje se stopa kakor mačka.

„Ali je vse dobro?“ vpraša Kosoman.

„Vse!“ — odgovori Vlah.

„Hlapci spé?“

„Pijani so kakor sodi od prvega do zadnjega. Eni že spe, eni bodo še pospali in na tihoma povežemo vse, kedar bo čas.“

„Ne pozabi orožja ob pravem času v kraj spraviti. Sicer pa nič ne dé, ljudi imam dovolj, da bi vse v kraj spravili.“

„Kedaj čem vrata odpreti?“ vpraša Vlah.

„Kedar boš sovo slišal pred gradom, pa tiho odkleni vrata zadaj in spredaj.“

„Bom.“

„Ali veš, v kateri sobi je nevesta?“

„Mlada gospá?“ vpraša Peter čndé se.

„No kdo pak Morda se domislimo, da še njo s seboj vzamemo; saj sem cesarjev sin, menda me bo ravno tako lahko vzela v zakon, kedar bo vdova, kakor baroniča. In grad imam jaz v skalovji nad Savo ravno tako trden kakor je njen. Glej škoda, da nisi že prej ti snubil za-me,“ pravi smeje se Kosoman.

Peter odkima in pravi: „Jaz sem vam obljubil, da vam bom pomagal samo starega barona v roke dobiti na svatovski dan. Druzega nič!“

„Le tiho bodi le tiho,“ pravi Kosoman in mu stisne mošnjo denarjev v roko.

„Bo še kaj?“ vpraša Vlah, ki je v tem hipu lakomnosti bil zopet pripravljen za vse.

„Še, jutri! le dobro opravi. Tudi za večerjo kaj glej, da bo pripravljena, zakaj veliko jih bom jaz v svate pripeljal, čeravno nas niso hoteli vabiti.“

Razideta se. Peter se tiho splazi v grad nazaj. Nihče ni bil opazil, da ga nekaj časa ni bilo.

Kosoman pak se zavije v plašč in naglo korači čez polje proti gozdu. Bil je razburjen, kri mu je silila v obraz, žila mu je močno bila.

Kjer je ena strast, ena pregreha udomačila se, ondukaj najdejo kmalo še druge prebivališče.

Kosoman, ki je od kraja namerjal samo starega barona Jošta Turna v roko dobiti in očeta maščevati nad njim, imel je zdaj še drugo črno misel. Ni se mu zdelo dovolj enega žrtvovati, očeta in sina je hotel pogubiti in s tema dvema še — nevesto v roko dobiti. Tu se mu razodene iskra vesti in poštenosti. Mlada ženska ni niti njemu ni družemu žalega storila. On je djal in domišljjal si, da se bojuje za ljudstvo proti oholemu plemstvu. Ljudstvo pak je to gospico ljubilo.

To je Kosoman premišljjal in na čast mu bodi povedano, sklenil je nevesto pustiti in varovati jo vsake krivice. To se vé da ni pomislil, koliko krivico jej stori, če jej vzame komaj zaročenega moža za vselej. Veliko jih je, naj si poišče družega.

Tako pride do gozda. Več malih ognjev je že od daleč videl, zato je bil korake pospešil. Bal se je, da ne

bi od grada te ognje zapazili in kaj sumili, in se pripravili, kar bi njegov namen zopet podrlo.

Kacih sto oboroženih, slabo oblečenih, od solnca zagorelih in razdivjanih mož je stalo in sedelo okrog ognjev.

Prišedši jim Kosoman koj ukaže ognje pogasiti. Brez ugovaranja roparji spolnijo povelje svojega poglavarja. Potem ga obstopijo in poslušajo, kako in kaj imajo nocoj delati.

Proti deseti uri se cela četa vzdigne in na veliko malih gruč razdeli. Od raznih strani se tiho pomičejo proti Šrajbarskemu turnu.

Kosoman je bil med poslednjimi.

XIV. Nepovabljeni svatje.

Bolj kakor današnji slové stari plemenitaši kakor močni in nezmernostni vinopivci.

Tudi v Šrajbarskem turnu jih je še precejšnje krdelo sedelo ob desetih zvečer, domačin in stari baron Turen med njimi.

Stari gospodar je večkrat od mize vstal in k oknu hodil pogledovat.

„Kaj pa je zunaj?“ vpraša ga eden.

„Več ognjev sem pred v svojem gozdu videl. Zdaj jih ni več.“

„Lovski tatovje, ali pa drvarji so. Nocoj menijo, da brez skrbi kradejo, jaz poznam tako ljudstvo in znam ga strahovati“ pravi drugi.

„Ali ne moreš nekaj hlapcev poslati, da pogledajo kaj je?“ vpraša stari Jošt Turen.

„Vse je pijano,“ odgovori grajšček nevoljen.

„E pusti, jutri boš zvedel, kdo je bil in potem lok napni in palica naj poje,“ dostavi tretji.

Tako je bila ta reč odložena in pozabljena. Med pitjem je prišel drug pomenek.

Bilo je pol ure pozneje. Gospodje so se ravno neki bistrournni besedi enega izmed tovaršije veselo smejali.

Zdajci se zasliši strašan krik iz dvorišča. Vsi planejo prestrašeni s stolov. Vsak vpraša kaj je to. Orožje so imeli v drugi sprednji sobi. Tjekaj so mislili iti, ali v tistem hipu se vrata na stežaj odpro, Kosoman se prikaže, za njim deró njegovi pajdaši.

Plemenitaši so bili hitro povezani. Kosoman zapové vsacega na stol posaditi, kjer je pred sedel. Na koncu pak se vsede sam in kar je bilo prostora, posedejo njegovi pajdaši, drugi si druge iščejo.

Nanesó si vina in kar dobodo.

Plemenitaši so bili bleđi jeze in sramote. Na vso moč si je Jošt Turen prizadeval vrv pretrgati, ki mu je vezala roke in noge in ga je tiščala na stol. Bilo je zastonj, pobesil je ponosno glavo, kakor drugi.

„O Bog! moja hči,“ vzdihoval je stari gospodar pol v nesvesti.

„Nič se ne boj starec! Hčer tvoja je boje bolj poštena za nas kmete, kakor ti in tvoja pajdašija, zato se jej ne bo nič hudega zgodilo,“ pravi Kosoman, ukaže svojim naj tu počakajo, da še drugod malo ogleda. Potem gre iz sobe.

Zunaj na hodniku najde ženina že povezanega. Slišal je bil menda ropot in šel gledat. Prestregli so ga čakajoči roparji in povezali.

„Peljite še tega k onim, da bo večja tovaršija,“ pravi Kosoman, — „Te duri pa zaklenite, nevesti ne sme nobeden nič žalega storiti.“

Po družih izbah je bilo polno roparjev. Lehko jim je bilo pijane nepripravljene hlapce spraviti. Kar je kteremu dopadlo, to je vzal.

Kosoman razpostavi stražo, potem se vrne k plemenitašem.

Tukaj so njegovi tovarši sirovo gospodarili. Po dva in dva sta se vstopila k enemu teh ubozih gospodov in ga zasramovala nesumiljeno. Zdaj ga je eden pocukal za brado in vprašal, kako se mu kaj godi, zdaj je drugi staremu baronu pljunil v obličje in djal: Nikar ne zameri plemenitaš, jaz imam tako navado, da ne pogledam kam pljunim. Drugi je zopet enega kaj neumnega vprašal in ker ni odgovora dobil, udaril ga je s trdo pestjo okoli ušes. Še družemu so posili vino v grlo vliвали i. t. d.

Ko pride Kosoman nazaj, nehala je to trpinčenje nekoliko, kajti vedeli so, da on po navadi ne dovoli tega.

„Zakaj ste tako žalostni, plemeniti gospodje,“ — pravi Kosoman. „Mi pa mislimo, da je to čast za vas in vašo svatovščino, če toliko gostov naenkrat pride. Povedite nam kaj, postavim kako ste kmete obešali in v Savo podili. Kaj neprijetno je bilo gledati kako so poginili eden za drugim? Sosebno ti boter baronček stari Jošt, kaj medliš? Včasih si bil glasán in marsiktera ti je na misel prišla, postavim nekaj od razbeljene železne krone, katero si na sivo glavo mojega očeta pritisniti dal. Ali se še domišliš?“

To je bilo preveč za ponosnega plemenitaša. Vzdignil je glavo bistro in ostro pogledal Kosomana in djal: „Ti pes, tudi tebi ne odide.“

„Kdo je pes?!“ S to besedo starca eden udari po obličji.

„Pusti ga“ pravi Kosoman. — „On mora biti sojen.“ Zastonj so se ubogi plemenitaši obračali in ozirali. Od nikodar ni bilo pomoči upati. Vrela jim je kri, ali udati so se morali in čakati, kaj pride. Ve se, da jim je bilo hudo, kakor v peklju.

Čez kake četrt ure se jamejo razbojniki odpravljati.

Kolikor je bilo konj v hlevih, vse osedlajo in se pripravijo za odhod. Tudi v gradu ne ostane skoro nobena dragocena reč. Razen štirih Vlahov, kateri so bili k njim pristopili po prejšnjem znamenku, bili so vsi ljudje zvezani in zaklenjeni. Edine neveste ni videl nihče. Kosoman sam je bil njeno sobo zaklenil in z družimi tudi tisti ključ spravil. Pač je morala biti uboga mlada žena v smrtnem strahu, ko je čula hrup in krik po gradu in dvorišči, ne vede, kaj je, kje je oče, kje mož.

Starega barona in njegovega sina vzemo seboj, in hitro odjezdijo z njimi. Kosoman sam je jezdil tik vjetnikov. Za njimi odidejo tudi tisti, ki so morali brez konj peš bežati.

V bližnjih vaseh se jamejo luči pokazovati. Ne ve se kako se je bila novica raznesla, da je Kosoman z veliko vojsko prišel na Šrajbarski turen. Bojazljivi in preplašeni kmetje si niso upali iz vasi. Tudi se ne ve, ali bi bili pripravljene grajščakom pomagati. Tako ni šel nobeden blizu, čakali so drugega dne.

Nihče ni tedaj mogel Kosomana ustavljeti. Ena noč je dolga in daleč se pride.

Solnce drugega jutra je našlo še vse tiho okrog grada. Kmetje, ki so bili iz radovednosti prišli tjekaj, razbili so duri in porezali vezi hlapcem, ki so potem osvobodili druge služabne ljudi in gospodo.

Velik kamen se grajščaku od srca odvali, ko sliši, da se njegovi hčeri ni zgodilo nič. Toda njenega moža in njegovega očeta ni bilo. Kam so se razbojniki z njima obrnili, tega ni vedel nihče povedati. Kaj se je ali se bode še le z njima zgodilo, ta misel je bila vsacemu strašna.

V kleti so našli tujega človeka. Napil se je bil in zaostal. Bil je eden izmed Kosomanovih ljudi. Ker so mislili od njega kaj zvedeti, djali so ga v zapor.

XV. Vjetnik.

Bilo je nekaj dni pozneje.

V skalni jami, v gori, je na trdih tleh čepel prileten roož, sivih las in častiljivega obraza, povezan na rokah in nogah. Glava mu je pobita visela na prsi in podoben je bil bolj merliču kot živemu človeku.

Bil je to baron Jošt Turen. Kdo bi bil tu spoznal ponosnega viteza, slovečega vojnika, prvaka deželnega plemenitstva. Da on se sam ni poznal, ni veroval ali je res ali se mu le sanja, da je surovim rokam pod oblast prišel, da ga žalostna sramotna smrt čaka, smrt od upornikov razbojnih kmetov.

Ko se krog sebe ozre in vidi črne mokre kamenite stene skalne jame, kamor je dan skozi majhno luknjo le slabo svetil, ko čuje svojega krutega stražnika zunaj, napno se mu žile, kri mu zalije obraz in z zamolklim nečloveškim glasom zarjove in trga vezi na svojih tega sramotenja nevajenih rokah. Zastonj! Zopet se mu glava pobesi, bližna smrt mu pride na misel, mrzel pot ga oblije. Jame moliti.

Zanj svet že ni imel veliko zanimljivosti, on je bil že star. Ali vedel je, da imajo razbojniki tudi sina v vjetništvu. Tudi on bo moral umreti, v cvetu svoje mladosti, nedolžen, pod maščevanjem sirovih rok, zaradi svojega očeta!

Nekaj časa je upal rešitve. Pa preteklo je že več dni in pomoči ni bilo od nikoder. Zvedel je od svojih nevsmiljenih stražarjev, da zastonj upa, da do tega kraja čez skalnate hribe ne more nihče, kogar Kosoman in njegovi ljudje ne pusté, da je njegov poslednji dan na jutri odločen, in spravil se je z Bogom.

Skozi vhod v jamo se človek priplazi. Bil je Kosoman. Vstopi se pred barona in hudoben smehlja mu okrog ust en igra; zaničljivo, dopadljivo gleda ponižanega plemenitaša pred seboj na tleh.

„Kaj hočeš, človek, pusti me, videti te ne morem, ne greni mi poslednjih ur, da greha ne bom delal,“ pravi baron in se obrne proč.

Kosoman se zasmije.

„Da greha ne boš delal! O storil si jih dovolj. Ali si že pozabil kako si nas kmete neusmiljeno v Savo podil, kakor krdelo svinj. Ali se ti to ni zdelo greh? Ali več ne veš, kako si v Zagrebu pomagal železno krono beliti in si jo staremu možu na glavo potisnil. To ni bil greh?“

Oba molčita precej časa. Kosoman se vsede na kamen staremu plemenitašu precej daleč nasproti. Ker je bilo v jami na pol tema, si nista videla eden družemu v obraz.

„Kje je moj sin?“ vpraša plemenitaš zamolklo.

„Ni ravno daleč od tebe. Jutri zvečer bosta skupaj na onem svetu. Vidiš ti stavec, ti si ga sam obsodil na smrt. Jaz bi ga bil morda še spustil. Pa vprašal sem tebe, ki si mojega očeta obsodil, in mučil, kaj bi bil z menoj storil tačas, ko bi me bil dobil. Ti si djal, da bi bil jaz tudi visel in si prerokoval, da še bom. Naj se tvoje prerokovanje steče kakor hoče, jaz bom ravnal s tvojim sinom tako, kakor bi bil ti z menoj.“

Zdaj se nesrečni plemenitaš ni mogel več zdrževati. Solze so mu udrle po lici, stegnil je svoje zvezane roke in se vrgel na kolena in prosil: „Človek, usmrti mene, Bog ti odpusti, pa imej usmiljenje z mojim sinom.“

On ti ni nikdar nič žalega prizadel. Misli si svojega očeta — — —“

„Že mislim svojega očeta — zavpije Kosoman divje n skoči s svojega sedeža. — Ko bi te bil on prosil za usmiljenje, sunil bi ga bil od sebe kakor psá. Nobe-nega usmiljenja. Še nocoj te bodo sodili stari možje, glavo za glavo!“

„Moj Bog, reši ga!“ pravi polglasno starec.

„Ne bo nič, rešitve nikar ne upaj. Sicer ti naj povem, da si tvoji tovarši plemenitaši strašno veliko prizadenejo. Celo vojsko so zbrali, kakor za Turka. Pa predno na pravi sled pridejo, ne bo že tebe na tem svetu, niti mene v tem kraju. Zdaj ti pa voščim lahko noč!“

Kosoman odide skozi luknjo ven.

Počasi je solnce zašlo, nastopil je mrak, za mrakom črna tiha noč.

Dolina je bila od treh krajev tako skalna in z malim grmičjem obraščena, da je bil vhod samo od ene strani odprt. Tam je pa stalo več stražnikov, ki so posamezno ali po dva vkup čuli vso noč in pazili, da kdo ne pride.

Več ognjev je gorelo. Okrog njih so ležali, sedeli in stali ubežni kmetje, zdaj Kosomanovi razbojniki, in imeli svoje pogovore. Bili so odurne, razdivjane podobe, različno oblečeni, poraščenih brad in las, vsi boljše ali slabše oboroženi. Kuhali so si večerjo.

XVI. Sedba.

Tik pred jamo, kjer je bil baron Jošt Turen vjet, gorel je ob plošnjatem kamnu ogenj od družih oddaljen in manjši. Sedelo je molčé kacih sedem mož okrog njega. Bili so stari in ko je ognjeni svit odseval se od njihovih nabranih, zagorelih obrazov in dolzih po ramah visečih osivelih las, bilo je na prvi pogled nekaj častitljivega na njih. Na natančnejši pogled pa vidimo, da je tudi njim dolgo neredno gozdno in roparsko življenje vtisnilo nekaj, kar človeka zaznamava tako, da se ga radi ogiblremo in mu ne zaupamo veliko.

Tudi okrog njih je ležalo po tleh raznovrstno orožje.

„Kako je da Kosomana ni? Enkrat bi moralo to že vendar v kraji biti. Če ga misli ubiti, naj ga precej, ali pa nič. Druzega nimamo od tega kakor nevarnost,“ pravi eden.

„Saj je bilo neumno sem vlačiti ga. Če se je hotel znesti nad njim, lahko bi se bil v Šrajbarskem turnu,“ dostavi drugi.

„On hoče sodbo napraviti čez-enj, kakor je bila sodba za njegovega očeta. Tam so gospoda sodili kmeta, tukaj bomo kmetje gospoda. Naj se enkrat preobrne,“ reče tretji.

„Zdaj nismo kmetje več,“ pravi žalosten najstarejši.

„Pomagaj si, če moreš! Pojdi domu orat, da te obesijo.“

„Ilija vendar ne bo živ, sodimo kakor hočemo,“ pravi drugi. — Zdaj pride Kosoman.

„Kaj novega?“ vprašajo ga.

„Nič dobrega! — odgovori oni — Hiteti moramo, če ne — nas zasačijo. Koj jutri zjutraj mora plemenitaš umreti in potlej se umaknemo. Zvedel sem, da so že pred dvema dnevooma štiri naših ljudi vjeli, med njimi tudi tista dva Vlaha iz Šrajbarskega turna. Bojim se, da nas bodo izdali. Hiteti je treba.“

Ta novica može prestraši. Vsi molčé.

„Kako bomo barona kaznovali?“ vpraša Kosoman.

„Ali si dobil železno krono?“ pravi eden starcev.

Kosoman izpod plašča izvleče železen težak obroč, širok kakor človeška glava ter ga vrže na tla. Eden ga pobere in ogleduje.

„Kakor je Ilija umrl, tako naj tisti umrje, ki ga je obsoditi pomagal,“ pravi zopet oni starec.

„Prav je!“ pritrđi drugi.

„Možje! — spregovori tretji, najstarejši, — naše življenje je žalostno in smrt bo še bolj žalostna. To kar je nam Kosoman ravno povedal, kaže, da so nam za petami. Ali bi ne bilo bolje za nas vse, ko bi tega barona prodali in dobili zanj — —“

„Vrvico okoli vratú, če ste je lakomni“ — seže Kosoman jezno v besedo.

„Pošteno življenje!“ pravi oni.

Kdor je Ilijev prijatelj bil, kakor ti, župan, ne sme tako govoriti. Od plemenitašev ne smemo nobene milosti upati. —

„In je nočemo!“ dostavi Kosoman.

„Obljubili bi nam, ali obljube bi ne držali.“

„Storite, kar hočete“ pravi zopet oni in umolkne.

Po kratkem preudarjanji je bil baron Jošt Turen na smrt obsojen, tako kakor je kmečki cesar Ilija umrl, železen razbeljen obroč na glavi. Njegov sin pak je imel glavo izgubiti v pričo svojega očeta. Drugi dan na vse zgodaj je bila strašna ura določena.

Koj potem se ti grozni sodniki razkropé in odidejo k družim ognjem, kjer so tovarši med tem večerjo, pečenega ukradenega vola, razsekavali in delili.

Kosoman gre v jamo vjetnikoma, vsacemu posebej naznanit, naj se na strahovito smrt pripravita.

Ni dolgo, in ognji so za vrstjo pogasnili. Zaviti v svoje plašče in hale so bili pospali vsi, le stražniki vrhu doline so dremaje stali vsak na svojem mestu, pri vsacem gibljaji v grmovji zdramili se. Vse je bilo tiho. K večjemu se je iz skalovja sem ter tje oglašala ponočna sova, ali lisjak se je tiho iz luknje priplazil in pazno odhajal na ponočni rop.

XVII. Na poslednji čas.

Le trije v tej pustini niso spali to noč, Kosoman in dva za smrt namenjena vjetnika oče in sin, ktera so bili razbojniki za namišljeno poslednjo noč skupaj deli.

Kosoman, ki se je bil kakor za stražo vlegel pred jamo, ni mogel zaspati. Prihajala mu je ura, ko se je imela spolniti njegova pregrešna prisega, s katero se je bil pred leti zarotil, da ne bode miroval predno krvavo in grozno ne maščuje smrti svojega očeta. Vendar zdaj te ure ni mogel vesel biti. Zdelo se mu je, kakor da bi tam v temni senci videl podobo svojega očeta, ki mu odkimuje, naj tega ne stori, domislil se je strica, ki mu je govoril: maščevanje in pravico si je Bog pridržal. In vendar ni hotel, po svoji misli ni mogel drugače delati. „Da bi zdaj, ko sem toliko časa en namen imel, eno misel v sreč nosil, toliko prestal, — da bi zdaj, ko sem ga v roke dobil s silo in težavo, ko sem se z nedolžno krvjo oskrnil, odstopil in kakor baba sam sebe in svoje sence ustrašil se, — ne! mora se zgoditi. Kakor so oni mojega očeta za strašilo vsem kmetom neusmiljeno usmrtili, postavil bom še jaz strašilo za plemenitaše, da ga bo svet pomnil.“

Tako si je mislil in zatiral poslednji sled oglasujoče se vesti.

Stari baron in njegov sin sta se pripravljala na zadnjo uro. Skušala sta eden družega tolažiti in ohraniti si pogum. Videlo se je, da bi bil vsak izmed nju dal življenje, da bi bil družega otel. Sin je videl očeta, k

je v vojski nekterokrat nevstrašen šel smrti nasproti tukaj ponižanega pod oblastjo sirovih rok, očetu se je milo storilo, ko je videl svojega ljubljenca od mlade neveste odtrganega; ko je videl, da bo moral življenje, od kterega je imel toliko veselega še pričakovati, tako žalostno končati.

Dolga noč je bila.

Začela je zarija v jutru rumeneti, čedalje bolj se je razsvetljevalo. Kosomanova četa je bila po konci. Začnó se priprave delati za smrt plemenitašev in za odhod. Nobeden ni vedel, kam, v kateri kraj se bodo potem obrnili, še Kosoman sam ne. Vsem je bilo nekako čudno in marsikteri bi bil rad videl, da bi bila plemenitaša že mrtva in bi bili že daleč od tega kraja. Zakaj, dasiravno so bili večidel precej utrjeni v hudodelstvu in se jim posebno plemenitaš v nadlogi ni smilil, vendar ni dopadalo, da Kosoman tako nekako slovesne priprave dela, da bi ta dva s sveta spravil.

Na Kosomanovo povelje zakurijo velik ogenj in vržejo vanj omenjeni železni obroč, krono za starega barona. Cela krdel molče ogenj obstopi.

Železo je razbeljeno, solnce se v vsej lepoti pokaže izza gor.

Kosoman in trije drugi gredo po jetnika. Najdejo ju v molitvi.

„Le hitro opravita,“ pravi Kosoman, poreže jima vezi na nogah in ju opominja, naj vstaneta.

Sin ki je dozdej molčal kakor oče, ni mogel solz zdržati, objel je očeta in jokal. Kosoman ju nekaj časa gleda, dene roke na križ in čaka.

„Bosta kmalu končala?“

„Pekaži, da si sin iz rodovine, iz ktere so možje znali brez strahu umreti,“ pravi oče sinu.

V tem hipu se od zunaj zasliši strel in krik.

„Kaj je to?“ zavpije Kosoman, prebledi, pozabi svojih jetnikov in skoči ven.

„Rešena sva! pravi sin in pade na kolena.

„To so prijatelji!“ reče baron in hoče iz jame. Sin ga zadržuje. Imela sta še zvezane roke. Zagledata nož na tleh, s katerim jima je bil Kosoman na nogah vezi porezal. Sin vzame nož v zobe in oprostí tako sebe in potem očeta.

V hipu sta bila zunaj. Boj, ki sta ga videla, je bil skoro že dokončan, razbojniki so bežali na vse strani, le Kosoman se je še branil z malo tovarši. Spoznala sta svoje hlapce in prijatelje. Tudi oni ju zagledajo in predno je Kosoman utegnil do nju priti, bila sta od svojih okrožena.

S strašno kletvijo prebode Kosoman prvega hlapca ki se ga loti; ko pa ga jih več napade, ubeži jim, umakne se za grmovjem in pleza od skale na skale, naposled zgine.

Eni so trdili, da je ranjen. Res se je krvav sled poznal za njim, dokler so ga mogli slediti.

Čez pol ure ni bilo nobenega razbojnikov v orožji v celi dolini. Vsi so bili ali pobiti ali vjeti ali so ubežali.

XVIII. Konec.

Kake tri tedne pozneje je šel ribič, kterega naš bralec iz začetka naše povesti pozna, v gozd suba drva pobirat. Nabral si je bil precej veliko butaro in ko si je šel v brezovo goščo trto rezat, da bi butaro zvezal je preplašen odskočil.

Tam za grmom na resí je človek znak ležal in križ — božje razpelo — v roci držal.

Počasi in strahoma se mu ribič približa. Ne gane se. Lice je blede, na prsih je obleka krvava, roko ima obezано, mrtev je!

„Jezus! — To je llijev sin Kosoman!“ zaupije mož, strah ga obide, pusti butaro in teče v bližnjo vas po kmete, da bi šli po mrliča.

Stari baron Jošt Turen po svoji in svojega sina čudni rešitvi ni dolgo živel. Strah in bolečine, ki jih je v Kosomanovem jetništvu preстал, nakopale so mu dolgo bolezen, v kateri je v naročji svojega sina in mlade snahe v Šrajbarskem turnu umrl.

Njegov sin, gospodar na Šrajbarskem turnu, ni strahovitih ur med upornimi kmeti nikdar pozabil. Bile so za poduk in vedel je, da pri podložnih le s prizanašljivostjo in ljubeznijo zadobi spoštovanje in ljubezen.

Kasilda.

(Španska pravljica.)

I.

Živel je v Toledu mavriški kralj, Almenon so ga klicali. Imel je pa ta kralj prezalo in nježno hčerko po imenu Kasilda.

Krščanska sužnja je pripovedovala kraljičini, da kristjani ljubijo svojega Boga in svojega kralja, svoje starše in brate in sestre.

Pripovedovala je sužnja tudi, da kristjani nikoli niso sirote brez matere; zakaj kedar umrje mati, ki jih je rodila, ostane jim druga, Marija jej pravijo, ki nikdar ne umrje.

Minuli so drevi, minula so leta in Kasilda je rasla na telesu in lepoti in čednosti. Umre jej mati in sedaj jame zavidati srečnim krščanskim sirotam. Blizu vrta, ki je ograjal palačo mavriškega kralja, bile so žalostne podzemeljske ječe, kjer so zdihovali lačni in težko uklenjeni kristjani.

Nekega dne se sprehaja Kasilda po vrtu in čuje jokati uboge jetnike. Kraljičina se britko zjoče in grozno otožna se verne domu.

II.

Na durih sreča Kasilda očeta, poklekne pred-nj in prosi: „Oče, ljubi oče! v ječah unkraj vrta zdihuje veliko veliko jetnikov. Vzemi jim verige, odpri jim ječna vrata in dovoli, da se vrnejo v krščanske dežele, kjer jočejo za njimi njihovi starši, bratje, neveste.“

Kralj blagoslovlja v srečo svojo hčer, kajti dobro-srčen je bil in ljubil zelo svoje edino dečo. Kasilda je bila živa podoba mile njegove ranjke žene, po kateri je žaloval že celo leto.

Ali Almenon ni bil samo oče, bil je tudi in še bolj mohamedanec in kralj. Zato je menil, da je dolžen predrzno hčer kaznovati. Kajti usmiljenje imeti z vjetimi kristjani in prositi za njih rešitev, bila je pregreha, ki jo ukazuje Prorok kaznovati s smrtjo.

Zataji toraj svoje srčne čute, ter razkačen na videz zažuga Kasildi rekoč: „Proč od mene, nevernica, proč! Jezik naj ti skrajšajo in telo vržejo v ogenj. To zasluži, ki se poteza za Nazarejce!“

Zdajci hoče poklicati rabeljue in jo njim izročiti.

Ali Kasilda pade v drugo na kolena in prosi usmiljenja v imenu svoje matere, po kterej je kralj žaloval že celo leto.

Ubogemu kralju stopijo solze v oči, pritisne svoje dete na srce in reče: „Varuj se moja hči! še kedaj milosti prositi za kristjane, kajti nobenega usmiljenja bi potem ne bilo za-te! Prorok Mahomed pravi: „Umreti mora mohamedanec, ki ne pokončuje nevernikov!“

III.

Tice prepevajo, jasno je nebo, solnce žari, cvetice odpirajo glavice in jutranja sapica pihlja čudne dišave v palačo kraljevo. Kasilda pa silno žalostna stopi k oknu, da se razvedri.

Vrtovi jej prihajajo čedalje lepši in mikavniši. Ni si mogla kaj in napoti se va-nje, da bi se sprehodila po dišečih lopicah.

Pripovedajo, da jej je angelj usmiljenja v podobi prekrasnega metulja pot prestrigel, jej oči očaral in srce vnel. Metuljček leti in leti od cvetice do cvetice, Kasilda za njim, ali ne more ga doteči. Zdajci dospeta metuljček in deklica do močnega zidovja; metuljček smukne skozi majheno luknjico, pustivši deklico očarano za seboj.

Od unkraj zidovja se čuje britko zdihovanje. Kasilda se domisli, da ondi ječe lačni in težko uklenjeni kristjani, za katerimi jočejo doma starši, bratje, neveste. In ljubezen in usmiljenje jej ojači dušo in razsvetli pamet.

Kasilda steče na dom, vzame hrane in zlatá in se vrne za metuljem, ki je prišel pot kazat jej, proti podzemeljskim ječam.

Z zlatom je htela podkupiti čuvaje, s hrano pa jetnike poživiti.

Zlato in jedila je skrbno skrila v svojo obleko. Ko jo ravno po nekej stezici zavije, zagleda očeta, ki je tudi prišel, da si uteši žalostno, nemirno srce.

„Kaj delaš tu že tako zgodaj, ljubeznjiva moja Kasilda?“ vpraša jo kralj.

Deklica zarudi, kakor rože na gredi poleg nje, naposled pa reče: „Gledat sem prišla rumeno solnce, dišeče cvetice, poslušat petje krilatih pevcev in srkat jutrajni zrak.“ „Kaj imaš ondi zavitega?“

Kasilda pokliče na tihem iz dna svoje duše neumrjočo mater kristjanov na pomoč in odgovori: „Oče, cvetice imam, ki sem jih natrgala v gredicah.“ Da se prepriča resnice teh besedi, razgrne Almenon obleko in kup cvetic se razsuje pred njim na tla.

IV.

Deklica je obledela, bila je blede ko lilija na vrtu mavriškega kralja, njenega očeta.

Pripovedujejo, da Kasildi ni ostalo skoraj kapljice krvi v žilah, ker neprenehoma jej je tekla kri v usta ter rudečila prebele zobe. Bledela in bledela je deklica, in kralj je videvši hčer umirati, žalosti prepadal.

Toledski zdravniki niso mogli ustaviti krvi, zato-rej skliče Almenon najimennitniše iz sosednih mest k sebi. Ali cesar prvi niso premogli, posrečilo se tudi drugim ni.

„Kraljestvo in vse bogastvo dam njemu, ki mi hčer otme!“ klical je ubogi kralj, ko vidi, da mu Kasilda sedaj sedaj izdibne.

Ali nikomur ni bila sreča mila, da bi si pridobil njegovo kraljestvo in bogastvo, ker kraljičini je neprenehoma tekla kri v usta in rudečila jej prebele zobe.

„Hči mi umira,“ piše toledski kralj krščanskemu. „Če je v vaših deželah kdo, ki jo more ozdraviti, hitro hitro naj pride, dal mu bodem kraljestvo, bogastvo in dal mu bodem še hčer?“

V.

Po krščanskih deželah se je oklicovalo, da mavriški kralj v Toledu obeta onemu, ki mu hčer ozdravi, kraljestvo, bogatijo in celó hčer, katero bi rad videl zdravo.

Pravljica pripoveduje, da je neki zdravnik iz Indovske dežele stopil pred kralja krščanskega in se ponudil, da hoče ozdraviti kraljičino.

Tako modro je govoril ta mož in taka dobrotljivost se mu je svetila na obličji, da se španski kralj kar nič ni premišljal, ampak koj mu je dal pismo, v katerem ga je priporočal Almenonu.

Komaj se dotakne zdravnik iz Indovske dežele čela dekličinega, ustavi se kri in rudečica se vrača na lica bolne kraljičine.

„Vzemi moje kraljestvo!“ vsklikne Almenon, veselja in radosti jokaje.

„Moje kraljestvo ni tega svetá“ odgovori zdravnik iz Indovske dežele.

„Vzemi mi najdraži zaklad!“ povzame toledski kralj kazaje na svojo hčerko.

Zdravnik migne v znamenje, da je zadovoljen, potem stegne roko proti Kasildi in reče:

„Tu imaš nekaj čistih kapljic. Te bodo popolnoma ozdravile devico.“

Naslednji dan je stopila Kasilda na krščansko zemljo, zdravnik iz Indovske dežele je bil pri njej.

VI.

Kasilda in zdravnik iz Indovske dežele sta hodila in hodila po krščanski zemlji, slednjič prideta kraj sinjega jezera.

Zdravnik zajme nekaj kapljic vode in oblijava glavo kraljeve hčere govori: „Krščujem te v imenu Očeta, Sina in sv. Duhá?“

Kasilda čuti v sebi neko neizrekljivo veselje, kakor jej je pripovedovala v mladosti krščanska suznja, da ga vživajo izvoljeni v nebesih.

Poklekne na tla, povzdigne oči proti nebu in v srcu čuje presladke pesmi, da pozabi na vse, kar se godi krog nje.

Zdravnik ni več pri njej, dvignil se je proti jasnemu nebu, svitli žarki so žarili okoli njega.

„Kdo si, gospod, kdo si?“ zavpije prestrašena deklica. „Tvoj ženin sem, jaz sem, ki je ozdravil Jajrovo hčer ki je trpela, kar si ti trpela, jaz sem, ki je rekel: Kdor koli zapusti hišo ali brate ali sestre ali očeta ali mater ali ženo, otroke ali domovino zavoljo mene, povrnem mu stokrat in prejel bode večno življenje.“

Kraj sinjega jezera, ki ga zovejo jezero sv. Vincenca, stoji borna samija. Tam je samotarila hči mavriškega kralja toledskega, ki jo sedaj imenujejo sveto Kasildo.

J. Parapat.

Bog kaznuje neusmiljenca.

Stoji, stoji visoka skala,
Visoka skala, trdna skala;
Na trdni skali grad stoji,
V oblake stolp njegov štrli.

Raz tega stolpa se višine
Vse bližnje vidijo ravnine,
In tud' zlató žitno poljé,
Ki ga obdelavajo ljudjé.

Zato sim vsaki dan zahaja
Gradnik, posestnik tega kraja;
On vtrpnjeno srcé ima,
In nič ne vé od usmiljenja.

Gorjé bo tebi, kmet sirotni,
Če vidi te gospod togotni,
Da zmerom delat' ne hitiš
In v sencu drevja se hladiš!

Gradnik, ak' videl ni podložnih,
Podložnih svojih, kmetov ubožnih,
Delati vedno v enomer,
Razljutil se je, kakor zvr.

On bil je hujši od birača
In težo so njegov'ga biča
Čutili dostikrat ljudjé,
Ki on je bil gospod čez njé.

Al' konec svoj reč vsaka ima,
Le večnost sama konca nima;
Bog, ki zvestó za nas skrbi
Se usmilil ubožih je ljudi.

Gradnik, ko nokdaj zjutraj vstane,
Oči zaspane z róko mane,
Pa oj, ne vgléda solnca več, —
Zanj vse veselje zdaj je preč.

Vendár vsak dan, ko solnce vzhaja,
Na stolp visoki se podaja.
Al' vidiš še ravno polje?
Kaj tvoji delajo ljudjé?

Pa da ne gledaš več luč dnevno,
Da vživaš ti življenje revno,
To ni še božja kazen vsa,
Prislò bo še kaj hujšega.

Nek' dan on spet po stolpu hodi.
Zdaj Bog ti večni mili bodi!
Plačilo svoje boš prejel,
Kar si sejal, to boš zdaj žel.

Oblaki črni se zgostijo,
Pod nebom urno se podijo,
Iz njih pa strele švigajo,
Dan temni razsvitljujejo.

Al' ti, gradnik, strahú nič nimaš?
A' morde vest prav mirno imaš?
Kaj pa, ko strela bi kakšná
Tebi bila namenjena?

In res, 'z oblaka strela vdari, —
O Bog nas take smrti vari, —
In ga zadene tak močno,
Da 'zdihne dušo koj svojó.

Z visocega on stolpa pade
Tak' kakor vej'ca s smreke mlade;
On pade na ravno poljé,
Ki okrog grada širi se.

Tú so kmetiči prej orali,
Da drobno žito bi sejali,
Ko truplo vglédajo mrtvó,
Pa govorijo vsi takó:

„Ti gospodar si bil nam silen,
Oj silen ino neusmiljen,
Zdaj pa te Bog je kaznoval;
Naj duši saj svet' raj bi dal!“

J. Cimpeman.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Tri reči so, ki so te dni največ gradiva dajale časnikarjem o tem, kar se je godilo v Cislajtani: Škof v Lincu, česki in poljski ljudski zbori in — tepeži. Kakor je znano, škofa v Lincu je pred-se vabila sodnija, da bi se odgovarjal zaradi pastirskega lista, ki je bil konfisciran. Škof pa je djal, da le sila ga more spraviti pred sodnijo, pa da se tudi potem ne bo odgovarjal. Pretekle dni torej pride mestni župan kot policijski načelnik z dvema strežajema v škofovo poslopje in mu naznani, da zdaj mora iti. Viši duhovni pastir si izprosi toliko časa, da se po škofovsko obleče, potem se ga župan dotakne v znamenje,

da ga s silo ženó, na to se podajo v voz, ki je čakal nanje in se odpeljejo v deželno sodnijo. Tam je škof zopet povedal, da ne spoznava svetne sodnije, ker ni še odpravljena pogodba, konkordat imenovana i. t. d. Čez pol ure se je odpeljal domú v lastnej kočiji in na poti ljudstvo blagoslavjal. Zbog tega liberalci vpijejo: „Prav tako, zdaj še le je dopolnjena mera enacega prava za vsacega državljana.“ Drugi pa sodijo drugače in po pravici. Bati se je, da ne bi čudne dogodbe imele še bolj čudnih nasledkov. Nad vse ostro pa vlada ravna z duhovskim pisateljem na Dunaji, kterega smo tudi že zadnjč v mislih imeli. Dohovnik Florencourt je moral v sodnijskej ječi kazen dostati med navadnimi hudodelci; ker pa imá dostati še eno kazen, daljšo nimo prve, pošljejo ga v pokorilnico na deželo, kamor sicer spravljajo največe hudodelce. Ministerstvo pravosodja — kakor pravi nekdo — doseže s tem neumrljivo, toda žalostno slavo. — Česki narod je razen drugih imel tabor na Zvičinu, kjer je bilo zbranih 12000 ljudi. Glavna točka, o kterej so sklepali v tem taboru, bila je ta, da Čehi hočejo z vsemi močmi varovati svoje zgodovinske pravice in si neutrudno prizadevati, da se vresničijo. Ravno tako slovesen je bil ljudski zbor v Galiciji, poljski narod ostane pri zahtevanji, katero je izrečeno v znaej resolučiji. Na poljskem taboru je narod posebno slavil svojega voditelja dr. Smolko, ki se čvrsto poganja za pravice svoje domovine. — Knez Sapieha se je odpovedal svojej službi, bil je namreč deželni maršal gališki. Zarad tega so ga Poljci navdušeno pozdravljali, ko se je vračal z Dunaja in poznej šel v svoje grajščine na kmete. S časom vsaj nekaj dosežejo Poljaki, tudi vladi menda je mar, da bi jim vstregla, ker minister grof Potocki je na Poljskem, da bi v tej zadevi kaj opravil. Težavno se ve da je, dvema gospodoma služiti, zato bo tudi Potocki težko rešil svojo nalogo, ker kar je Poljeem veliko premalo, to je nasprotnej stranki veliko preveč. Novica pa je, da je ravnokar prišla na dan postava, po kterej se ima na Poljskem v učilnice in uradnije vpeljati poljski jezik. — Neradi v misel jemljemo najbližje dogodbe, in ne bi storili tega, ako ne bi té, daravno nepolitične, tolikanj zvonec nosile, kakor pravimo. Ne le po Avstriji, še drugod veliko hrupa dela pretep, ki je bil na Kranjskem pred nekaj tedni. Kmetje so bili na Jančjem hribu planili nad ljubljanske turnerje. Vsaka zdrava pamet obžaluje take dogodbe in ostrakazen doseže vse, ki so se vkrivicili pri njih. Marsikaj je zdaj še nejasno, kar še le čas spravi na dan, koliko pa take reči škodujejo narodu, vé, kdor prebira, kako se zdaj govori o Slovenceh. Da, ako bi bilo vse res, kar se prežvekuje, potem nismo vredni, da nas bi pes povohal. Upajmo, da pridejo boljši časi, Bog jih daj! Ti pa, slovensko ljudstvo! imej pamet — zmerom in povsod. — Zavolje ravno omenjenih dogobd se dolga sporočila pošiljajo na Dunaj od slovenske in nemške strani, deželni poglavar Conrad pl. Eibisfeld je sam moral iti poročat cesarju in ministrom. Kaj še vse pride iz tega, kdo vé? O enacih napadih se sliši zdaj tudi od drugih strani, razloček je le, da tepeni so bili Slovanje.

V ogerskem poslanskem zboru so dokončali adresu; kakor je bilo že pred jasno, zmagala je Deakova stranka. Po vrsti je večina zavrgla vse, kar je dostavljati hotela opozicija. O prenapredbi narodne postave niso hoteli nič slišati, da-si je tako nevgodna nemagjarskim narodom, kar jih je pod ogersko krono. Spomina vredne so besede, ktere je nekdo izrekel, govore o vojaškej granici in o Dalmaciji: „Nikogar ne osrečuj zoper njegovo voljo!“

To naj bi Magjari pomislili, ker bi radi, da bi se vsi dragi narodje pomagjarihi. — Za adreso se začno vladni predlogi obravnavati, zdaj je na vrsti postava o sodnijskih preuredbah.

Delegacije se zberó na Dunaji 4. dan p. m. Pred vsem se bojo pomenkovali o splošnih denarstvenih zadevah. — Minister dr. Giskra gre za nekaj časa na počitnice, med tem ga bo namestoval grof Taaffe. — V Lyovu je umrl škof Litvinovič v 59. l. svoje starosti.

V Bernu fabriški delavci razsajajo, da je mora policija miriti. — Tudi Čehi, ki prebivajo na Dunaji, pripravljajo tabor, tudi se piše, da kmalo enacih prikazni doživimo pri dalmatinskih Slovanih, in da še letos imata dva tabora biti, eden na spodnjem, eden na zgornjem Koroškem. — Č. g. Luka Jeran, vrednik „Zgodnje Danice“ je imenovan za častnega kamernika sv. očeta papeža Pija IX. Slava vrlému rodoljubu, ki ima toliko zaslug za vero in domovino!

Nemško. V državnem zboru se je še več razprav sukalo o denarstvenih zadevah. V jeseni skliče vlada deželni zbor. — Pruski kralj bode te dni potoval po novih, predlanskim dobljenih deželah, na potovanji ga bo spremljal grof Bismark, o katerem so razglašali, da je slab in bolehen, ki je pa spet ves čvrst in zdrav.

Francosko. Vršile so se zadnje volitve. Pri teh in po teh so bili in so še silni nemiri v Parizu, po drugih mestih in po deželi. Dokaj ima policija opraviti in mnogo so jih že pozaprlí. Čudna znamenja javnega gibanja na francoskem, ki imajo globok pomen in gotovo glavo belijo Napoleonu!

Laško. Delj časa že vemo, da ste se v novešem času zelo sprijaznili naša in laška vlada; znano je tudi, da še nedavno se je govorilo o trojneji zvezi med Avstrijo, Laško in Francosko. Zdaj pa že pisarijo o noveji političneji zvezi, in vanjo vrtičejo Francijo, Prusijo, Rusijo. — Laški kralj je več tisuč daroval, da se morejo dalje izkopavati starine v Pompeji in Herkulanumu.

Angleško. Razpor med angleško in ameriškansko vlado ni še poravnán, pa upati se dá, da se ne bo nevarno razširjal. — Postava zastran irske cerkve je dovršena in sprejeta v poslanskeji zbornici, ter se preselí v gosposko, kjer bo še hud boj zavoljo nje. Vendar se spet bolj kaže, da bi tudi tu vtegnila zmagati.

Špansko. Zbornica je za začasnega vladarja postavila Serano in mu za ta čas dala naslov „visokost.“ Med tem bojo še iskali pravega kralja, in še se trdí, da najbrž dobi prestol kneževič asturski, sin pregnane kraljice Izabele. — Upór na otoku Kubi še ni dokončan, težko da bi se izšel po godu španskemu kraljestvu, da si sem ter tje doide kaka boljša novica od tam.

Turčija in Grško. Turčiji se zelo pod nos kadi, da namestni kralj egiptovski potuje in se vede, kakor bi bil popolnoma samostalen vladar. Po turških časnikih so o tem izrečene zelo žugajoče besede, ko bi namestni kralj res kaj dosegel od tega, kar namerja. To vtegne spet bolj na rešeto spraviti orientalsko prašanje. Čudno pa je res, da vélike oblasti evropske, ki tolikanj skrbé za turško cesarstvo, sprejemljejo namestnega kralja s toliko častjó, kakor da bi bil neodvisen vladar. Brž ko ne bo zastran turškega žuganja za zdravilo skrbel v Petrogradu. Od sueškega vodotoka pa sem ter tje dohajajo novice, ki razširjajo strah, da ne bi zelo nagajalo velikansko delo, na katero se zdaj obrača svet. — Z grškimi podložniki Turčija grdo ravná, šporadskim otočanom so vzete vse pravice, boljše se tudi ne godi drugim kristijanom pod njihovim jarmom.

Oglasnik.

Družba sv. Mohora.

6g. letni udje.

	gld.	kr.
1. Fr. Rihar, farman v Hotedersiči	8	—
2. Fr. Jeršič, zupni oskrbn. v Komendi	4	90
3. J. Lempelj, kpl. v Vidmu	2	—
Vkup	72	55

Dopisovalnica.

G. dr. Gr. v G. za tekoče leto prepozno; — g. A. N. v G. Pesem še vedno ni dosti godna za natis; bolje da ostane v rokopisu; — g. J. R. v Lj. Pesem prosimo kratkih in jedrnatih; predolge nam jemljejo preveč prestora.

Žitna cena.

V Gorici pokaznaniku, drugej povsod po merniku prerajtana)

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	3	85	4	30	3	65	3	80	2	50
Rež	3	10	2	70	2	75	2	50	—	—
Ječmen	—	—	2	50	—	—	2	60	1	70
Ajda	2	42	2	50	—	—	3	—	1	30
Turščica	2	55	2	78	2	65	2	30	1	30
Proso (Pšeno)	—	—	2	40	2	50	2	40	—	—
Oves	—	—	1	90	2	—	1	80	—	—
Krompir	—	—	1	50	1	—	1	25	—	—
Fizol	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—

Kurzi na Dunaji 15. junija.

5% metalike . 62 gld. 45 kr. Nadavek na srebro 121 gld. 50 kr.
Národno posojilo 70 „ 50 „ Cekini 5 „ 86 „

Loterijske srečke.

V Gradcu . 5. junija 1869: 3, 13, 37, 31, 69
Na Dunaju 5. „ 1869: 88, 7, 48, 5, 32
V Trstu 12. „ 1869: 86, 57, 19, 80, 22
V Lincu . 12. „ 1869: 80, 7, 42, 68, 47

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaju bo 19. junija, v Trstu in v Lincu 26. junija.

Vabilo na naročbo.

S prihodnjim listom prične Besednik drugo polletje; zato se iz nova obrača do vsega slovenskega ljudstva, da mu priteče tudi prihodnje v prav obilnem številu na pomoč. Unanja in notranja oblika mu ostane kakor je bila; polletna cena je 1 gld. 30 kr., letoletna 2 gld. 50 kr.

Prvi list drugega polletja pošljemo vsem dosedanjim naročnikom na ogled, dalje liste vendar moramo samo tistim gospodom naročnikom poslati, ki so nam z naročilom tudi naročnino poslali. Naročnino prosimo v frankovanih pismih pod „izdajateljevim imenom ali pod naslovom vredništvo Besednikovo.“ Če komu kak list o pravem času ne dojde, naj nam to oznani v nezapečatenem reklamacijnem listu, ki je poštnine prost.

V Celovcu 15. Junija 1869.

Vredn. in založništvo.